

**Групи за вживанням.
Загальноновживані слова**

Емпатія як здатність бачити й розуміти внутрішній світ іншої людини

Тільки серцем ми бачимо ясно (А. де Сент-Екзюпері).
Неможливо змінити світ, але можна змінити себе (Японське прислів'я).

Слово дня: емпатія.

113

Прочитайте слова. Чи всі вони для вас зрозумілі? Якими словами ви послуговуєтеся найчастіше? Чи можна їх назвати загальноживаними? Обґрунтуйте свою думку. З'ясуйте значення невідомих слів за словником. Складіть із ними речення (усно).

Урок, хата, яфина, діброва, промінь, слово, плай, нігілізм, аскофен, діагноз, поле, афікс, історія, ранок, сніданок.

Шукаємо відповіді на запитання:

- 1 Які слова називають загальноновживаними?
- 2 Чому в мові є слова обмеженого вживання?
- 3 Для чого використовують діалектну лексику?
- 4 Чи збагачує наше мовлення сленг?
- 5 На вашу думку, в офіційних ситуаціях можна послуговуватися просторічними словами?

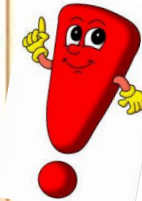

Відповідно до запитань сформулюйте особисті цілі.

Розгляньте таблицю. Складіть за її змістом розповідь про групи слів за вживанням. Доповніть її власними прикладами (усно). Висловте припущення, чому окремі слова називають словами / лексикою обмеженого вживання.

Групи слів за вживанням

Загальноновживані слова		
Загально-вживані слова	Слова, які використовують усі люди незалежно від фаху, місця проживання	<i>родина, неділя; красивий, легкий; ходити, говорити</i>
Слова обмеженого вживання		
Професійні слова (професіоналізми)	Слова, якими користуються представники тільки певної професії	<i>баланс, кредит</i> (з мовлення банкірів); <i>бланширування, шинкування</i> (з мовлення кухарів)
Діалектні слова (діалектизми)	Слова, якими користуються мешканці певних територій	<i>мешти</i> (туфлі), <i>філіжанка</i> (чашка)
Сленг (сленгізми)	Слова, які використовують представники різних груп. Сленг здебільшого використовують у текстах розмовного і художнього стилю. У літературній мові такі слова набувають емоційного забарвлення	молодіжний сленг: <i>мажор</i> (син заможних батьків), <i>юзер</i> (комп'ютерний користувач), <i>лайк</i> (уподобайка), <i>троль</i> — користувач-провокатор; професійний сленг: <i>арта</i> (артилерійський обстріл), <i>бронік</i> (бронезилет) (з мовлення військових)
Просторічні слова (просторіччя)	Слова, що перебувають за межами літературної мови	<i>лика, пертися, верзти, варнякати</i>

115

Розподіліть подані слова на три групи:

- загальноновживані;
- професійні;
- діалектні.

За потреби зверніться до словника. Допишіть п'ять загальноновживаних слів.

Чай, гербата, гранки, телефон, мартен, кичера, кукурудза, папушоя, клавішник, акустика, м'яч, бальон, шпулька, дерево, пацьорки, намисто, прикраса, абецадло, алфавіт, квітка, чичка, книжка, пальпація.

ПИСЬМОВО!

- I Ознайомтеся зі змістом таблиці. Складіть розповідь про стилістично забарвлені слова. Використовуйте власні приклади для ілюстрування теоретичних положень.

Стилістично забарвлені слова

Стилістично забарвлені слова — слова, які використовують лише в певних стилях.

Наукова лексика	Політична лексика	Розмовна лексика
<i>хімія, радіус, орфографія</i>	<i>депутат, мітинг, закон</i>	<i>мобілка, балакати, бахматий, байдикувати</i>

- II Використовуючи знання з курсу інформатики, складіть хмару слів «Стилістично забарвлені слова».

117

Визначте, у мовленні представників яких професій наявні подані слова. У процесі вивчення яких предметів ви їх використовуєте? Із трьома словами складіть речення.

Меридіан, паралель, рівнина, корисні копалини, океан; повість, оповідання, вірш, байка, роман; цифра, число, множини, від'ємник, ділення; нота, сольфеджіо, опера, арія, пісня; століття, гетьман, подія, війна, революція; мольберт, фарба, олівець, натюрморт, пейзаж.

УСНО!

119

Прочитайте текст. Схарактеризуйте в ньому групи слів за вживанням. Що нового ви дізналися з тексту? Запропонуйте заголовок до нього. Чи вмієте ви розуміти емоційний стан іншої людини? Розкажіть про це.

Емпатія — це здатність розуміти емоційний стан іншої людини та співпереживати їй.

Якщо я бачу, що тобі погано, я приходжу і кажу:

— Слухай, мені здається, що тобі погано.

— Так, мені погано. У мене дещо сталося.

— Мені шкода. Співчуваю тобі. Що я можу для тебе зробити?

Це приклад вияву нормальної органічної емпатії (За М. Лемещук, І. Полудьонним).

УСНО!

120

Розгляньте ситуації. Запропонуйте шляхи розв'язання їх. Проаналізуйте мовлення однокласників / однокласниць: яких слів — загальноновживаних чи обмеженого вживання — у ньому більше. Чому? Чи траплялися в мовленні стилістично забарвлені слова? Якщо так, то визначте доречність використання їх.

- Усі навколо працюють, а одна дитина сидить без діла.
- Діти граються, а одна дитина стоїть осторонь з похмурим обличчям.
- Дитина плаче, а поряд однолітки сміються.

УСНО!

122

Виберіть правильні, на вашу думку, твердження. Обґрунтуйте їх.

- Сленг призводить до примітивного спілкування.
- Сленг допомагає подолати буденність, виокремлює з-поміж інших.
- Сленг має певні межі застосування й не може бути основою культури.
- Сленг допомагає зробити спілкування цікавішим.
- Сленг застосовують через бідний словниковий запас.

Чи на всі запитання, поставлені на початку уроку, ви знайшли відповіді? Які емоції виникли у вас під час уроку? Що вас зацікавило найбільше?

ВИКОНАЙ ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

<https://forms.gle/Sk1g6yKzt3qZiaMS6>